

Marek Ciara
(Warszawa)

**MATERIAŁY JÓZEFA KALLENBACHA
(1861-1929)
(43)**

Józef Kallenbach urodził się 21 listopada 1861 r. w Kamieńcu Podolskim. Był synem Henryka i Julii z Seemannów. Jego ojciec był właścicielem księgarni we Lwowie i wydawcą. W 1880 r. ukończył IV gimnazjum we Lwowie. Studiował w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1880-1884. W 1884 r. uzyskał stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy: *Odprawa posłów greckich Jana Kochanowskiego*.

Lata 1884-1886 spędził za granicą studiując historię literatury na uniwersytetach w Lipsku, w Monachium i w Paryżu. Studia łączył z kwerendą poloników. Drugą połowę 1886 roku spędził w Rzymie, gdzie prowadził poszukiwania w archiwach watykańskich.

W 1887 r. uzyskał habilitację na Uniwersytecie Jagiellońskim na podstawie rozprawy *Dziadów część czwarta. Studium porównawcze*. Po habilitacji jako prywatny docent wykładał historię literatury polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim w 1887 r. i 1889/1890. W latach 1889-1901 był profesorem zwyczajnym i kierownikiem Katedry Literatur Słowiańskich na Uniwersytecie we Fryburgu w Szwajcarii. W latach 1901-1904 był dyrektorem Biblioteki Ordynacji Krasieńskich w Warszawie.

W latach 1904-1915 pracował w Uniwersytecie Lwowskim na stanowiskach: kierownika Katedry Historii Literatury Polskiej (1904-1907) i kierownika I Katedry Historii Literatury Polskiej (1907-1915). Następnie na Uniwersytecie Wileńskim w latach 1919-1920 kierował Katedrą Historii Literatury Polskiej. W latach 1920-1929 był kierownikiem III Katedry Historii Literatury Polskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim. W roku akademickim 1928/1929 r. został rektorem tej uczelni.

Józef Kallenbach zajmował się historią literatury polskiego romantyzmu, bibliotekoznawstwem i edytorstwem filologicznym. Był znawcą twórczości romantyków, autorem monografii m. in.: *Adam Mickiewicz*, t. 1-2, (1897, 1926), *Zygmunt Krasieński. Życie i twórczość lat młodych 1812-1838*, t. 1-2, (1904). Wydał m. in. *Pisma*. Adama Mickiewicza, t. 1-7, (1911) i *Pisma* Zygmunta Krasieńskiego, 4 tomy (1922).

W 1893 r. ożenił się we Fryburgu z Franciszką Stefanią Pittet. Miał troje dzieci: Zygmunta, Marię zamężną Szawłowską i Julię zamężną Załęską. Zmarł 12 września 1929 r. w Krakowie. Pochowany został na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Materiały Józefa Kallenbacha wpłynęły do PAN Archiwum w Warszawie jako zakup od Marii Załęskiej w 1962 r. (numer księgi nabytków: 399). W 2020 r. Marek Ciara uporządkował materiały spuścizny i sporządził inwentarz. Objętość zespołu to 0,10 m. b. Materiały spuścizny uporządkowano zgodnie z *Wytocznymi opracowaniami spuścizn archiwalnych po uczonych*. Zastosowano układ chronologiczno-rzeczowy, a w załącznikach (jednostka 8) alfabetyczny. Spuścizna zawiera materiały z lat [1775] 1878-1929.

Grupa I to materiały twórczości i działalności składające się z 2 jednostek. W jednostce 1 znajdują się materiały z roku 1888 i niedatowane: artykuł i opowiadanie. W jednostce 2 znajdują się materiały z lat 1878 i 1912: 2 przemówienia twórcy spuścizny i odezwa Komitetu Obchodów Rocznicy Zygmunta Krasieńskiego we Lwowie, podpisana przez trzyosobowy komitet, w tym J. Kallenbacha.

Materiały grupy II (jednostki 3-4) to materiały biograficzne z lat 1891-1929. W jednostce 3 znajdują się materiały z lat 1891-1929: dyplomy, nominacje, nagrody i dokumenty członkostwa w Societe Helvetique de Saint Maurice i w Slovanskom Ustavu w Pradze. W czwartej jednostce znajduje się fragment dziennika z lat 1919-1921, to jest z okresu pobytu w Wilnie i początkowego okresu pracy w Uniwersytecie Jagiellońskim.

W grupie III znajduje się korespondencja. Jednostki 5 i 6 zawierają korespondencję Józefa Kallenbacha. W jednostce 5 znajduje się korespondencja wychodząca z lat 1886-1929: 186 listów do Bronisława Dembińskiego (1858-1939), historyka, profesora Uniwersytetu Lwowskiego i Uniwersytetu Poznańskiego oraz jeden list do nieustalonego adresata. W jednostce 6 nieliczna korespondencja wpływająca z lat 1912-1926, w tym list od Władysława Mickiewicza.

W materiałach osób obcych (grupa IV, jednostka 7) są 2 listy osób trzecich pochodzące z lat 1775 i 1925.

W grupie V - załączniki: w jednostce 8 znajduje się wydane drukiem tłumaczenie poematu *Sobótka miłości (Pervigilium Veneris)*, książki, *Les humanistes polonais* i *O nieznanym utworze Adama Mickiewicza (1817-1820)*, oraz nadbitka artykułu *Filomat w setną rocznicę założenia ich towarzystwa*. Materiały pochodzą z lat 1883-1918.

W PAN Archiwum w Warszawie spuściznie nadano sygnaturę 43. W wyszukiwarce szukajwarchiwach.pl zespół ma numer 302/ 503 /0. Inwentarz liczy 8 jednostek.

Źródła i bibliografia

1. *Materiały Józefa Kallenbacha*, Polska Akademia Nauk Archiwum w Warszawie, sygnatura 43
2. Chankowski S., *Kallenbach Józef*, [w:] *Słownik historyków polskich*, Warszawa 1994, s. 213
3. *Demiński Bronisław*, [w:] Andrzej Śródka, *Uczeni polscy XIX i XX stulecia*, tom I, Warszawa 1994, s. 351-353
4. *Kallenbach Józef*, [w:] *Nowa encyklopedia powszechna PWN*, Warszawa 1995, tom 3, s. 231
5. *Kallenbach Józef*, [w:] Andrzej Śródka, *Uczeni polscy XIX i XX stulecia*, Warszawa 1995, tom II., s. 142-144
6. Spytkowski J., *Kallenbach Józef Henryk*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, tom XI, Wrocław-Warszawa-Kraków 1964-1965, s. 491-493

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

I. Materiały twórczości i działalności	1-2
II. Materiały biograficzne	3-4
III. Korespondencja	5-6
IV. Materiały osób obcych	7
V. Załączniki	8

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI I DZIAŁALNOŚCI

1. *O literaturze polskiej 1830-1850*
Przygoda bibliotekarza
 Artykuł, opowiadanie
 1888, b. d., rkp., l., k. 31
 Druk, poz. 2: „Wiek XIX: Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza”, R. 7
 2014, s. 440-444
2. Przemówienie do członków Koła Humanistów na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie
 Przemówienie z okazji rocznicy Jana Kochanowskiego
 Odezwa Komitetu Obchodu Jubileuszu Zygmunta Krasińskiego we Lwowie
 2 przemówienia, odezwa
 1878, 1912, b. d., rkp., l., k. 11

II. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

3. Materiały dotyczące przebiegu kariery naukowej
 Dyplom członkostwa w Societe Helvetique de Saint-Maurice, przyznanie nagrody Akademii Umiejętności w Krakowie, wybór na kuratora Koła Humanistów w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, nominacja na dziekana, doktorat honoris causa, zawiadomienie o przyjęciu do Slovanskego

Ustavu w Pradze.
1891-1929, rkp., masz., druk, l., k. 10

4. Dziennik
1919-1921, rkp., l., k. 9

III. KORESPONDENCJA

5. Bronisław Dembiński
Korespondencja wychodząca w tym 1 list do osoby nieustalonej
1886-1929, rkp., l., k. 347

6. Balicki A.	1912	1.	1
Mickiewicz Władysław	1926	1.	1
Munnynck P. M.	1925	1.	1
Teodorowicz Józef	1918	1.	1
nadawcy nieustaleni	1923, b. d.	1.	2
Korespondencja wpływająca 1912-1926, rkp., l., k. 12			

IV. MATERIAŁY OSÓB OBCYCH

7. „Książd Marek”, (odpis) do Tadeusza Gozdawy Giżyckiego	1775	1.	1
Munnynck P. M. do Uniwersytetu Jagiellońskiego	1925	1.	1
Korespondencja osób trzecich 1775, 1925, rkp., l., k. 4			

V. ZAŁĄCZNIKI

8. *Filomatom w setną rocznicę założenia ich towarzystwa*
Les Humanistes Polonais
O nieznanym utworach Adama Mickiewicza (1817-1820)
Sobótka miłości (Pervigilium Veneris)
Tłumaczenie, 2 książki i artykuł (nadbitka) J. K. wydane drukiem
1883-1918, druk., l., opr., s. 16 + 72 + 56 + 16